

БОГУЦЬКИЙ ПАВЛО ПЕТРОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ: ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ

Сучасність переконує у необхідності більш активного і всебічного дослідження проблем національної безпеки України у їхньому концептуальному та прикладному значеннях з виходом на галузеві науки та практику застосування законодавства.

Наукові дискусії щодо системи національної безпеки певною мірою знайшли практичне втілення та розвиток у прийнятті та затвердженні Стратегії національної безпеки України [1], а згодом – у Законі України «Про національну безпеку України» [2].

Активні наукові дослідження охоплюють наразі практично усі спектри проблем національної безпеки, проте серед таких проблем вітчизняна правова наука не досягла концептуального вирішення усього єдиного комплексу питань, які стосуються правового забезпечення національної безпеки та окремих складових національної безпеки.

Водночас, правове забезпечення національної безпеки, тобто стану захищеності національних інтересів від реальних і потенційних загроз, не може розглядатися лише у контексті нормативно-правового забезпечення, що традиційно пропонується науковцями. Нормативно-правове забезпечення полягає виключно у діяльності щодо прийняття, закріплення у нормативно-правових актах тих положень, які стосуються сфери національної безпеки та її складових, серед яких важливе місце займає громадська безпека. Причому сьогодні варто застосовувати інші підходи до визначення місця та характеристики громадської безпеки у системі національної безпеки, виходячи з того, що громадська безпека формує основи безпекового середовища не лише окремої особи, але й суспільства в межах певної державної організації. Така позиція віднайшла своє відображення у Законі України «Про національну безпеку», який визначає громадську безпеку і порядок як захищеність життєво важливих для суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина, забезпечення яких є пріоритетним завданням діяльності сил безпеки, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та громадськості, які здійснюють узгоджені заходи щодо реалізації і захисту національних інтересів від впливу загроз [2], що варто особливо відзначити.

Нормативно-правове забезпечення національної безпеки утворює лише одну з багатьох складових правового забезпечення національної безпеки, якими необхідно розглядати нормативну, інституційну та організаційну системи. Серед правових чинників, які формують правове забезпечення національної безпеки, можливо виокремити консти-

туційно-правові, військово-правові, адміністративно-правові, кримінально-правові тощо системні складові. Водночас, такий підхід є цілком прийнятним та науково обґрунтованим для вирішення проблеми змістовного наповнення правового забезпечення громадської безпеки, де досить відчутними виявляються адміністративно-правові та кримінально-правові складові. Серед них інституційні та організаційні чинники є визначальними, проте їх інституціоналізація і функціональність, основи діяльності засновуються на конституційних положеннях і на нормах законодавства, що обумовлено найвищим рівнем нормативності.

Об'єкти національної безпеки і громадської безпеки є спорідненими. Національні інтереси щодо безпеки окремої особи у її соціальному значенні та водночас соціуму загалом полягають в утворенні таких умов, за яких виключаються будь-які загрози життю або ж правам та свободам людини. Громадська безпека формується на основі загальних вимог щодо забезпечення національної безпеки та конкретизується подоланням індивідуально-визначених загроз безпечному існуванню суспільства, життю та діяльності людини у нескінченній мережі суспільних відносин, соціальних комунікацій.

Реальні та потенційні загрози національній безпеці у їхній трансформації щодо громадської безпеки розглядаються як внутрішні, такі, що мають у своїй основі внутрішні суспільні чинники, серед яких протиправна діяльність набуває особливого значення. Проте саме у визначенні загроз громадській безпеці відбувається певне переломлення об'єктивації не лише соціальних комунікацій, але й тих соціальних факторів, які мають особливе ціннісне значення як для людини, так і для суспільства, а тому суттєво позначаються на формуванні державної політики стосовно забезпечення безпеки. Громадська безпека і порядок, або ж – правопорядок, якщо бути послідовним у визначенні та застосуванні термінів, є об'єктом посягання не лише окремих осіб, груп осіб, у тому числі тих груп, що мають організовані форми діяльності, але й зазнає певних атак ззовні, які ретельно приховуються у тому числі з використанням внутрішніх соціальних акторів або ж елементів. Діяльність таких акторів має різні мотиви, часто переслідує різну мету, проте об'єктивує наслідки, що становлять загрозу громадській безпеці, правопорядку. Саме за таких умов досягається дестабілізація, виведення з рівноваги соціальних механізмів підтримання порядку, діяльності державних органів, соціальних інститутів, стає під загрозу сам факт безпеки людини та соціальних груп і колективів. Прикладом дії таких загроз, які з потенційно небезпечних набувають ознак реальних є тероризм та його виявлення – терористичні акти.

Спорідненість об'єктів національної безпеки і громадської безпеки, як цілого та елемента такої цілісності, змушують переглянути підходи і ставлення до кримінально-правової охорони громадської безпеки, визначитися з метою та завданнями кримінально-правової охорони, у тому числі щодо закріплення відповідних нормативних положень у кримінальному законодавстві України. Очевидно, що сучасний стан

протидії загрозам національній та громадській безпеці, які є більшою мірою реальними для українського суспільства, спонукають до визначення злочинів проти громадської безпеки, як таких, що мають родовим об'єктом суспільні відносини щодо забезпечення національної безпеки, а видовий об'єкт посягання утворюватимуть суспільні відносини щодо забезпечення громадської безпеки. Вирішення у такий спосіб нормативної складової правового забезпечення громадської безпеки посилять можливості протидії загрозам національній безпеці та створюватиме сприятливі умови для відповідного інституціонального і організаційного вирішення цієї важливої проблеми.

Список використаної літератури:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 26 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 6 травня 2015 року № 287/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>.
2. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.

Ключові слова: національна безпека, громадська безпека, національні інтереси, правопорядок, кримінально-правова охорона, правове забезпечення.

Ключевые слова: национальная безопасность, общественная безопасность, правопорядок, уголовно-правовая охрана, правовое обеспечение.

Key words: national security, public security, law and order, criminal law protection, law support.

ВЕЧЕРОВА ЄВГЕНІЯ МИКОЛАЇВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук, доцент

ОКРЕМІ НОРМАТИВНІ АСПЕКТИ УПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ «КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОСТУПОК» У КК УКРАЇНИ

У зв'язку із нововведеннями до КК України, котрі, як планується, набудуть чинності із 1 січня 2020 р. і пов'язані із запровадженням до його змісту інституту кримінальних проступків, зазнає певних видозмін праксіологічний зріз нормативності кримінального права, тобто механізм юридизації цінностей у кримінальному законі та його окремі складові, крім того буде дещо розширено спектр підстав виникнення кримінальних правовідносин.

Так, аналіз тексту проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» [1]. дозво-